

Fejlesztő neve:

VARGA ANDRÁSNE

Tanóra / modul címe:

**„FÁTÓL AZ ERDŐT” – A FA MITOLÓGIAI, NYELVI, NÉPRAJZI VONATKOZÁSAI
KÖNYVTÁRHASZNÁLAT KERETÉBEN, KÖNYVTÁRI KUTATÓMUNKÁRA ÉPÍTVE**

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása; A téma és a módszer összekapcsolásának indoklása:

Fafajták a mitológiában, fával dolgozó mesterek, fából készült mesterművek, fával kapcsolatos szólások – a könyvtár tájékoztató apparátusának használata, kézikönyvekben keresés egyénileg és kiscsoportos munkában a kooperatív tanulási technikák alkalmazásával. A projektmódszer elemeinek felhasználásával egy közös produktum létrehozása, konkrétan egy könyv összeállítása a fenti témában.

Azért a projektmódszert választottam, mert a könyvtárhasználat úgyis „egyetemes”: nem kötődik egyes tantárgyakhoz, hanem mindegyikhez képes a saját eszközeivel kapcsolódni, képes a tantárgyköztséget megvalósítani egy téma többoldalú bemutatásával, az összefüggések kiemelésével, élményszerűbbé tételével. A könyvtárhasználati ismereteket, az információkeresést, kiválasztást, feldolgozást minden területen alkalmazhatják a tanulók.

2. Fejlesztendő kompetenciák:

<u>Személyes kompetenciák</u>	<u>Szociális kompetenciák</u>	<u>Kognitív kompetenciák</u>
önismeret, érzelemnyilvánítás, önbizalom, lelkiismeretesség, pontosság, találékonyság, kezdeményezőkészség, kitartás	empátia, segítő együttműködés, konfliktuskezelés, kapcsolatépítés, csapatban való munka összehangolása az egyéni célokkal	emlékezés, felidezés, tanulás, szemléltetésre való képesség, megfigyelés, adatok kiértékelése és rendezése, elemzés, asszociáció, sorrendbe állítás, példáhozás

3. Korcsoport / évfolyam:

9. évfolyam

4. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

A könyvtárhasználat általános ismerete, ETO és Cutter-számok használata, a könyv részeinek felismerése, rejtett bibliográfia használata
Lexikonokban keresés, enciklopédiák mutatóinak használata, tartalomjegyzék ismerete, funkciója, szerepe
Mítosz és mitológia fogalma, tapasztalati tudás különféle fajtákról, az erdő szintjeiről, biológia és egyéb szakórákon szerzett ismeretek felhasználása, szólások ismerete, megkeresése, magyarázatainak megtalálása
A kooperatív tanulási technikák ismerete (asszociációs ábra, fürtábra)
A jegyzetelés technikájának ismerete és használata, bibliográfiai tétel készítése

5. Eszközigény:

Csomagolópapír, A/4-es papír, színes papírok, színes filcek, ragasztó, olló
A könyvtárban található könyvek

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

A feladatok 3-4 fős kiscsoportos munkához készültek. Egyidejűleg foglalkoztatott tanulók optimális száma a könyvtárban 20-22-nél ne legyen több, mert a legtöbb könyvtárban kevés a hely, a feladatok megoldása viszont mozgással jár, a tanulók így egymást is akadályozhatják a keresésben. A feladatok egy tanóra-ra vonatkoznak, de ha szükséges, még egy órán folytathatók (a tanulók teljesítőképességétől függően), esetleg délutáni könyvtári foglalkozás keretében is sort lehet keríteni a téma kibontására és a produktum elkészítésére
A projektmunka eredményeként létrejövő produktum közös alkotás, a részeit csoportmunkában hozzák létre, a csoporton belül a munkát a tanulók osztják el egymás között: ki keresi meg a könyveket, ki jegyzetel, ki rajzol, a végén ki mutatja be az elkészült anyagot.

7. Lehetséges megoldások:

R

1. Feladat

Olvassátok el az alábbi verset, és készítsetek egy A/4-es lapra asszociációs ábrát!

Téma: a FA – mindent írjatok le, ami eszetekbe jut róla!

Az erdő fohásza:

„Vándor, ki elhaladsz melletttem, ne emelj rám kezet! Én vagyok tűzhelyed melege hideg, téli éjszakákon, én vagyok tornácod barátságos fedele, amelynek árnyékába menekülsz a tűző nap elől, és gyümölcsöm oltja szomjadat. Én vagyok a gerenda, amely házadat tartja, én vagyok asztalod lapja, én vagyok az ágy, amelyben fekszel, a deszka, amelyből csónakod építed. Én vagyok házad ajtaja, bölcsőd fája, koporsód fedele. Vándor, ki elmegy melletttem, hallgasd meg kérésemet. Ne bánts!”

(5 perc)

2. Feladat

Csoportosítások közös munkával a találatokat, készíttetek csomagolópapírra fűrtábrát a témakörök megjelenítésével!

(pl. fából készült tárgyak, szólások, fával dolgozó mesterek, a fa biológiája, környezetvédelem stb.)

(5 perc)

3. Feladat

Hozzatok létre közös munkával egy könyvet a főbb témák rövid leírásával, illusztrálásával!

Válasszatok hozzá egy címet is (például: Fától fáig; Fából vaskarika; Tánc a fa körül; Lássuk a fától az erdőt!; A fa körüljárása; Sok minden a fáról stb.)!

J

4. Feladat

Alakítsatok 3-4 fős kiscsoportokat a különböző feladatok megoldására!

Minden csoport húzzon egy borítékot! A benne lévő feladat megoldására 20 percek van.

Fontos a kézikönyvek használata, a jegyzetknél figyeljete a bibliográfiai adatok pontos feltüntetésére! Tájékozódjatok a könyvtár állományában!

1. csoport: Tervezzetek és készíttetek könyvborítót a megbeszéltek című könyvhöz!

Készíttetek el a könyv tartalomjegyzékét is úgy, hogy egyeztettek a többi csapattal!

(ügyelni kell az illusztráció mellett a tartalmi elemek meglétére is: szerző, cím, esetleg alcím, a kiadó feltüntetése, a tartalomjegyzékben a fejezetcímekre, oldalszámokra)

2. csoport: Istenek fája

Mutassátok be 2 A/4-es oldalon néhány fafajta és mitológiai személy kapcsolatát!

Lehetséges megoldások:

Fűz – Helikon, a Múzsák hegye = Fűzfák hegye, a halál- és holdistennők szent fája is, Európa néphagyományában a szomorúfűz = boldogtalan szerelem, gyász

Égerfa – kelta mitológiában az óriás Bran és unokaöccse, Gwern király, görög megfelelője Prométheusz, az Odüsszeiában Kalüpszó nimfa szigetének egyik fája, a halál és feltámadás szimbóluma, a Kalevalában Lemminkäinen, hogy a tüzes sas képében rá vadászó halált kijátssza, égerfalovat és égerfalegényt dalol maga helyett

Tölgy – ég- és viharistenek szent fája: sémi ÉL, görög Zeusz, germán Thor, latin Jupiter, kelta Tanaris, fagyöngy = termékenység-szimbólum, az égisten és a tölgyfaistennő nászából született druidák „tölgyemberek”, „a tölgy ismerői”, legfontosabb feladatuk a fagyöngy gyűjtése és a Szent Iván éji máglyán való elégetése volt, Japánban a tölgy a jóserenecs szimbóluma, újévkor a kapuk fölé tölgyágakat helyeznek

Olajfa – Athéné (Minerva) istennő és Apollón szent fája, keresztény mitológiában

tavaszeljékép, a rómaiaknál a győzelem, a vagyon és a béke jelképe, a sportversenyek és a harcok győztesei olajágból font koszorút kaptak

Babér – Apollón szent ligete, Püthia jósnő babért rágcsálva jósold, a jóslatkérő babérkoszorúval tért haza, a diadalmas győzelem, hősi költészet jelképe lett, a klasszikus sportversenyek, a szónoklat és költészet versenyeinek győztesei babérkoszorút kaptak

3. csoport: Fafaragók, faépítészeti, fával dolgozó mesteremberek

Keressetek a könyvtárban könyveket a fenti témában, és mutassátok be munkátok eredményét 2 db A/4-es lapon!

Lehetséges megoldások:

Népi fafaragások, pásztorbot, használati eszközök, hangszerek, bútorok, Kapoly Antal, szobrok, székely kapu, fatornyos templomok, Makovecz Imre - organikus építészet

4. csoport: Mondókák, szólások, versek fákról

a) Készítsetek ajánló bibliográfiát egy A/4-es lapra, felsorolva legalább 10 irodalmi alkotást a fáról, erdőről!

b) Készítsetek el egy másik A/4-es lapra néhány szólás, közmondás illusztrációját!

Lehetséges találatok:

a) Ady Endre: Magyar fa sorsa; Juhász Gyula: Fák; Kosztolányi Dezső: Üllői úti fák; Jékely Zoltán: Városvégi gesztenyesor; Weöres Sándor: A hársfa mind virágzik; Szabó Lőrinc: A fákhoz, a költőkhöz; Illyés Gyula: A szil s a szél; Csanádi Imre: Berdicsevi nyírfák; Kassák Lajos: Magányos fa a parton; Áprily Lajos: Fűzfa-zsongás; Tóth Árpád: Gesztenyefa-pagoda

b) Nem látja a fától az erdőt; nem nőnek a fák az égig; maga alatt vágja a fát; gyümölcséről ismerni meg a fát; az erdőnek füle van, a mezőnek szeme van; kemény fából faragták; szél a tölgyet ledönti, de a náddal nem bír; magas fának hosszú az árnyéka; akármilyen nagy a fa, kivágja egy kisbalta; nehéz a vén fát átültetni; fafejú; nagy fába vágta a fejszét; ordít, mint a fába szorult féreg; rossz fát tesz a tűzre; nem esik messze az alma a fájától; bevisz valakit az erdőbe; fából vaskarika; akasztófavirág; faképnél hagy; ágrólszakadt ember

5. csoport: Erdő és fa a képzőművészetben

2 db A/4-es lapon mutassatok be alkotásokat, alkotókat a témában!

Lehetséges találatok:

Csontváry: Magányos cédrus, Zarándoklat a cédrushoz, Repin, Siskin tájképei, Paál László festményei, impresszionisták, életfa-ábrázolások a különböző mitológiákban

5. Feladat

Minden csoport röviden mutassa be a végzett munkáját: egy tanuló néhány mondatban ismertesse a feladatot, a kész anyagból emeljen ki néhány érdekességet, mondja el, mi volt könnyű és mi okozott nehézséget!

R

6. Feladat

Munkátok eredményeit összesítsük közösen, s egészítsük ki, ahol kell!

Állítsuk össze a „könyvünket”!

(Az illusztrált könyvoldalakat odaadják a könyvborítót készítő csapatnak, hogy a tartalomjegyzék alapján összefűzzék azokat, így tehát össze is áll a „könyv”!)

(10 perc)

7. Feladat

Rajzold le saját „Életfádat”!

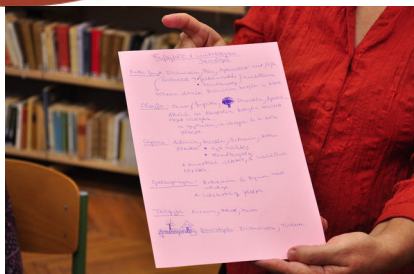
(Tanári közlés: az életfa fogalma, néhány ábrázolás bemutatása, a hármas tagolódás lényegének kiemelése, ösztönzés egyedi, kreatív ábrázolásokra.)

(5 perc)

Az életfa-rajzolást folytathatjátok otthon, és a következő nyelvtan- vagy irodalomórán csoportban vagy a tanárral közösen beszéljétek meg, ki milyen ábrázolást választott: mit szeret és mit nem, mi fontos az életében, mi iránt közömbös, milyen dolgokat utasít el, megvan-e az életfa hármas tagolódása (gyökér, törzs, lombkorona; alvilág, e világ, égi szférák; elutasított dolgok, közömbös dolgok, szeretett dolgok).

8. Szemléltetés:

9. Fejlesztő értékelés:

- Az 1. feladat megoldása során kiemeljük a környezetvédelem fontosságát; a fa, az erdő szerepét a bolygó tiszta levegőjének megőrzésében; megbeszéljük, hogy a tanulók mit tehetnek saját környezetükben ennek érdekében.
- A 2. feladatnál azokat dicséjük meg, akik minél többféle módon tudják csoportosítani az asszociációs ábrákban szereplő szavakat, kifejezéseket. Megemlítjük, hogy bármilyen nagy is a tudásunk a témában, mindig lehet újat és érdekeset találni, merje mindenki szabadon használni a fantáziáját.
- A 3. feladatban is a fantázia szerepét emeljük ki, a címadás ötletességét díjazzuk (ne legyen sablonos, de fejezze ki a mondanivalót). Azt a tanulót, akinek a javaslatát a többiek is elfogadják, feltüntethetjük a „könyvön” pl. szerkesztőként vagy felelős kiadóként.
- A 4. feladat csoportmunkáiban figyeljük a tanulók közösségi viselkedését, hogy a feladat megoldásában hogyan segítik egymást, ki miben ügyes – mindezt menet közben dicsérettel is értékeljük.
- Az 5. feladat az elvégzett munka bemutatása: ekkor a kreatív megoldásokat, a szép illusztrációkat, a „ránézésre” is szép munkákat díjazzuk, hiszen nem jegyzetkészítés volt a cél, hanem egy másoknak szóló, mások számára készített „könyv” létrehozása.
- A 6. feladat során az egyéniség szerepét hangsúlyozzuk, hogy minden ember egyedi, ahogy egy kanadai filozófus is írta: „senki sem nélkülözhetetlen, de mindenki pótolhatatlan” – ezzel a tanulók önbizalmát erősíthetjük, higgyenek magukban és a munkájuk sikerében.

10. Felhasználható irodalom:

A módszertani felkészüléshez ajánlott irodalom:

Hortobágyi Katalin: *Projekt kézikönyv*. Bp., OKI, 1991.

Nádasi M. Mária: *Projektoktatás*. Bp., Gondolat, 2003.

Radnóti Katalin: *A projektpedagógia mint az integrált nevelés egyik lehetséges eszköze*. Bp., Educatio, 2008.

Sárvári Tünde – Kovács Sándorné: *A projektmódszer mint a hagyományos tantárgyak interdiszciplináris megjelenítésének egyik lehetséges alternatívája*. In. *Projektpedagógia – projektmódszer VIII-IX*. Kecskemét, 2007. 62-70. p.

Szira Judit: *A projektmódszerről*. = Új Pedagógiai Szemle 2002. 9. sz. 138-154. p.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Vastagh Zoltán (szerk.): *Kooperatív pedagógiai stratégiák az iskolában I-III.* Pécs, JPTE Tanárképző Int. 1995-1999.

A tanulók által az órán használt könyvek lehetséges listája:

1000 jelkép a művészetek és a mitológia világából. Bp., Képzőművészeti K., 2004

Baráth János: Magyar népi építészet

Bogdán István: Mestere volt egykor

Csontváry-album, Paál László, Repin és más tájképfestők képei

Hoppál Mihály: Jelképtár. Budapest, Helikon, 2004.

Jankovics Marcell: A fa mitológiája. Debrecen, Csokonai, 1998.

Magyar Néprajzi Lexikon

Mitológiai ABC

O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások

Zamarovskyy: Istenek és hősök a görög-római mitológiában

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV